

Василь Дерій,
к.е.н., доцент,
докторант ТНЕУ, м. Тернопіль.

ВИТРАТИ І ДОХОДИ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Облікова політика є одним із важливих напрямків економічної політики підприємства, спрямованої на забезпечення ефективності його господарсько-фінансової діяльності. Обліковій політиці підприємств присвятили свої праці вітчизняні вчені-економісти: М.Т.Білуха, Ф.Ф.Бутинець, З.В.Гуцайлюк, П.Є.Житний, В.М.Жук, З.-М.В.Задорожний, Г.Г.Кірейцев, В.Б.Клевець, М.С.Пушкар, В.В.Сопко, П.Я.Хомин, В.А.Шпак, М.Т.Щирба та інші.

Автор цієї публікації дотримується наступного визначення облікової політики: “ Облікова політика підприємства – це надане підприємству державою право вибору певних методик, форм й техніки ведення бухгалтерського обліку і їх офіційне затвердження наказом керівника підприємства на основі чинних нормативно-правових актів України і специфіки його діяльності ” [1, с. 88].

У наказах про облікову політику підприємств витратам та доходам відводиться значне місце і це не випадково. Адже якщо детально не описати методику обліку витрат та доходів підприємства, то можуть виникнути серйозні проблеми з представниками Державної податкової служби на предмет неоднозначного трактування відповідних господарських операцій, що може ставити під сумнів правильність обчислення сум податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств, інших податків та платежів. Тут завбачливим повинен бути головний бухгалтер, який у наказі про облікову політику підприємства має максимально передбачити усі можливі варіанти поведінки його витрат і доходів в майбутньому. Нехтування цим застереженням може мати для підприємства небажані наслідки, що проявляться у певних податкових штрафах.

Наказ про облікову політику підприємства необхідно обов'язково привести у відповідність з положеннями нового Податкового Кодексу України (2010 р.) і, насамперед, стосовно деталізації витрат (загальновиробничих, адміністративних, на збут, інших операційних) та доходів (від реалізації, інших операційних, інвестиційної діяльності, фінансової діяльності і т. д.).

Варто прислухатись до думки Н.Я.Микитюк, С.В.Пителя, які звертають увагу на відображення наступних моментів в обліковій політиці підприємства щодо витрат, а саме: “... об'єкти обліку витрат; номенклатура елементів витрат за видами діяльності; перелік і склад статей калькуляції собівартості продукції (робіт, послуг); об'єкти калькулювання і калькуляційні одиниці; методи включення прямих витрат в собівартість продукції (робіт, послуг); склад змінних і постійних загальновиробничих витрат; база розподілу загальновиробничих витрат; порядок обліку і методи оцінки незавершеного виробництва; методи оцінки і порядок відображення витрат від браку; склад представницьких витрат; склад витрат майбутніх періодів і порядок їх списання; способи контролю за формуванням витрат; нормальна потужність виробничих підрозділів; норми прямих витрат на виробництво продукції (робіт, послуг); кошториси витрат на обслуговування і управління ” [2, с. 153-154].

Вважаємо, що деякі вітчизняні міністерства і відомства поступили правильно, рекомендувавши підпорядкованим їм підприємствам та організаціям певну структуру наказу про облікову політику. Так, Міністерство аграрної політики України рекомендувало для державних підприємств аграрного сектора в розпорядчому документі облікову політику державного підприємства вказувати, зокрема щодо витрат і доходів: методи оцінювання вибуття запасів; періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів; порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат; методів амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, довгострокових біологічних активів та нематеріальних активів; класу рахунків бухгалтерського обліку 8 “ Витрати за елементами ” та/або 9 “ Витрати діяльності ”; перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів; сегменти діяльності, пріоритетного виду сегмента, засад ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках; перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат, бази їхнього розподілу; перелік і склад калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг); бази розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу [3, с. 1-2].

На наш погляд, міністерства і відомства повинні цілеспрямовано займатись питаннями галузевого регулювання облікової політики, розробляючи та рекомендуючи у практичну діяльність галузевих підприємств і організацій (незалежно від їхньої форми власності та організаційно-правової форми) найважливіші положення такої політики, котрі мають сприяти підвищенню якості й ефективності фінансового, управлінського та податкового обліку, а також фінансової, податкової,

статистичної і управлінської звітності. Провідна роль в такій діяльності має належати працівникам Управлінь бухгалтерського обліку та фінансової звітності та членам Методичних рад бухгалтерського обліку галузевих міністерств і відомств (авторитетним бухгалтерам-практикам та науковцям з практичним стажем роботи на посадах бухгалтера, аудитора, контролера-ревізора).

Слід було б, на нашу думку, відродити в Україні практику визначення підприємств і організацій, де найкраще організований бухгалтерський облік та фінансова звітність в розрізі галузей, регіонів, форм власності, розмірів підприємств і організацій. Кращі бухгалтери мали б отримувати державні нагороди (серед бухгалтерів це велика рідкість, навіть у День бухгалтера України – 16 липня. В такий день державні нагороди щорічно могли б отримувати 5-10 визнаних серед своїх колег українських бухгалтерів. Нині, на жаль, професія бухгалтера залишається недооціненою нашим суспільством і цю ситуацію необхідно терміново виправляти шляхом підняття престижу бухгалтерської професії), заохочувальні призи та цінні подарунки, їхній досвід варто було б висвітлювати у всеукраїнській і місцевій пресі, фахових бухгалтерських виданнях.

Досить аргументованою є думка М.Т. Щирби, який відзначає, що від “сформованої облікової політики залежить не тільки ефективність управління системою обліку, а й формування витрат, доходів та фінансових результатів, які характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства та стратегію його розвитку на тривалу перспективу” [4, с. 277].

Таким чином, витрати і доходи в обліковій політиці підприємства мають відігравати, безумовно, провідну роль, адже від цього залежить ефективність та стабільність його діяльності. За рівнем якості підготовки і чіткості дотримання у практичній діяльності чинного наказу про облікову політику підприємства можна, однозначно, судити про інтелектуальний рівень головного бухгалтера та рівень його фахової підготовки і обізнаності.

Список використаних джерел

1. Дерій В.А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві: курс лекцій. – вид. друге, виправл. і доповн. / В.А.Дерій. – Тернопіль: Джура, 2004. – 93 с.
2. Микитюк Н. Витрати як елемент облікової політики підприємства / Н.Микитюк, С.Питель // Становлення облікової політики в Україні: тези доповідей Всеукр. наук. конф. 18-19 травня 2007 р. – Тернопіль: Економічна думка. 2007. – С. 151-154.
3. Про погодження облікової політики підприємства / Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 11 квітня 2007 р. № 254 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до наказу: <http://www.minagro.gov.ua>.
4. Щирба М.Т. Облікова політика в системі управлінського обліку: моногр. / М.Т.Щирба. – Тернопіль: ВПЦ “Економічна думка ТНЕУ”, 2011. – 340 с.